

TALLINNA TERVISHOIU KÕRGKOO



# Õendusdiagnoosid ja õendussekkumised psühhosomaatiliste probleemidega koolieelikule

Anne Kelgo Õ43p

Marianne Annion RN BA



# Sissejuhatus

- Vaimse tervise probleemid ~ 50% täiskasvanutel enne 14. eluaastat;
- 2014. a uued psüühikahäirete haigestumise juhud – 2151 juhtu 1–4a lastel ja 4854 juhtu 5–9a lastel;
- PS esinemine Põhjamaades 2–17a lastel 1984. a 17,0%, 1996. a 24,2% ja 2011. a 26,6%;
- PES esinemine kaheksas Euroopa riigis 2009–2010. a 4–11a lastel – Eestis madal emotsionaalne meeleolu 48,9% ja vähemalt ühe PES esinemine 55,8% lastel.

# Uurimistöö probleem, eesmärk ja kesksed mõisted

- **Probleem:** PS probleemide alahindamine või aladiagnoosimine õdede jt tervishoiutöötajate poolt;
- **Eesmärk:** kirjeldada PS probleemidega koolieeliku õendusdiagnoose ja õendussekkumisi;
- **Kesksed mõisted:** õendusdiagnoos, õendussekkumised, koolieelik, psühhosomaatiline häire;
- Diagnooside püstitamine – Herdmani (2012) *NANDA International Nursing Diagnosis* ja Carpenito (2013) *Handbook of Nursing Diagnosis*.

# Uurimistöö metoodika

- Teoreetiline uurimus – kirjanduse ülevaade;
- Andmebaasid: *EBSCO, PubMed*;
- Laste ja noorte psühhiaatriat käsitlevad teosed ja ajakirjad, õendusdiagnooside ja –sekkumiste raamatud, tervisestatistika ja –uuringute andmebaasid, sots.ministeeriumi kontseptsioon, riigikontrolli aruanne, vaimse tervise strateegia;
- Otsingusõnad: *children, preschool, psychosomatic disorder/problems/symptom, sleep problems, eating problems, enuresis, nursing.*

# Unetus

- Aktiivsuse/puhkuse valdkond;
- Seonduvad tegurid: ärevus, keskkondlik hirm, stressor, enurees, unerituaalide vastuolulisus;
- Määravad tunnused: uinumis- ja magamisraskused, meelolu ja tunnete muutus, vastumeelsus magaminekul, vanematega koosmagamise nõudmine, öine sage ärkamine;
- Sekkumised: vanemate nõustamine – regulaarsed uneajad, kindlad kellaajad, rutiin, magamamineku rituaalid, lapsele kindlustunde tagamine.



# Tasakaalustamata toitumine: organismi vajadustest vähem

- Toitumise valdkond;
- Seonduvad tegurid: vähene toitainete tarvitamine, psühholoogilised tegurid, ebapiisav/vähenenud sekundaarne toitumine (stress, depressioon, vähene emotsionaalne/sensoorne stimulatsioon);
- Määravad tunnused: vastumeelsus toidu suhtes, toidu tarvitamine soovitavast päevasest kogusest vähem, kaalu langus 10–20% või enam, väiksem kasv;
- Sekkumised: väiksemad kogused ja tihedamini, vedelike piiramine, suuhügieen, mitmekesisus, vanemate eeskuju, kokkulepete sõlmimine.

# Tasakaalustamata toitumine: organismi vajadustest enam

- Seonduvad tegurid: stress, ainevahetuste suhtes ülesöömine, negatiivsed meeleolud, lühenenud uneaeg ja unehäired;
- Määravad tunnused: näljast mittetingitud söömine, ülekaalulise korral KMI üle 85. pro sentiili/üle 25 kg/m<sup>2</sup>, rasvumise korral KMI üle 95/üle 30 kg/m<sup>2</sup>;
- Sekkumised: reeglid rämps/kiirtoidu suhtes, madalam kaloraaž, dieedipäevik, toidu mitmekesisus, vedeliku tarbimine, serveerimine, söögikorrad, kehaline aktiivsus.





# Funktsionaalne kusepidamatus

- Eritamise ja ainevahetuse valdkond;
- Seonduvad tegurid: psühholoogilised tegurid, keskkonnategurite ja kognitiivse toimimise muutused;
- Määravad tunnused: põie täielik tühjenemine, urineerimine enne tualetti jõudmist;
- Sekkumised: lapse kaasamine, süütunde kõrvaldamine, päeviku pidamine, lapse teadlikkuse tõstmine, pissimisel joa kontrollimine, lapse pingutuste kiitmine.



# Arenguga seotud enurees

- Seonduvad tegurid: stressorid, tähelepanematus põie täitumisel, tähelepanu vajadus;
- Määravad tunnused: teatamine või demonstreerimine tahtmatust urineerimisest;
- Sekkumised: lapse kaasamine, kindlustunde pakkumine, vanemate toetus lapsele, päeviku pidamine, vedeliku piiramine, motivatsiooniteraapia, lapse pingutuste kiitmine, lapse aksepteerimine, pahandamise ja karistuse vältimine.

# Perekonnaelu katkendlikkus

- Rollisuhete valdkond;
- Seonduvad tegurid: pereliikme/lapse tervises seisundi muutus, pereliikme kaotus, uue pereliikme tulek, konfliktid;
- Määravad tunnused: kõigi liikmete vajaduste mitteamarvestamine, perekonna rahulolu muutus, PS sümptomite muutus;
- Sekkumised: perekonna ühtekuuluvuse edendamine, suhtlemise tähtsus, süüdistuste vältimine, perekonna olukorra hindamine, rollide ümberkorraldamine, avatud suhtlus pereliikmete vahel.



# Perekonna piiratud/puudulik toimetulek

- Toimetulek/pingetaluvus valdkond;
- Seonduvad tegurid: kaksikpidised peresuhted, lähedaste inimeste vastandlikud toimetulekuviisid, vanema ebareaalsed ootused lapsele, vanemate tööstress, abielukriis või depressioon;
- Määravad tunnused: heaolu kahjustumine perekonna käitumise tõttu, lapse vajaduste eiramine, lapse PS probleemid;
- Sekkumised: toimetuleku rollide läbirääkimine, pereliikmete tugevuste ja stressorite väljaselgitamine, ühtekuuluvustunde parandamine, huvitegevuse leidmine, hukkamõistu vältimine.

# Järeldused

- Enamlevinud **PS probleemid** on une- ja söömishäired, enurees.

**Põhjused** on pereliikmete vahelised suhte probleemid ja perekonna düsfunktsionaalsus.

**Õendusdiagnoosid:** unetus, tasakaalustamata toitumine: organismi vajadustest vähem ja organismi vajadustest enam, funktsionaalne kusepidamatus ja arenguga seotud enurees, perekonnaelu katkendlikkus ja perekonna piiratud/puudulik toimetulek.



- **Õendussekkumised:**  
vanemate nõustamine, lapse mõistmine.
- Usaldusväärsete suhete loomine;
- Kuulamine, toetamine;
- Tervisepäevikud, probleemidest rääkimise julgus;
- Konfliktidega toimetulek, ühtekuuluvustunne, avatud suhtlus;
- Vanemate enesehinnangu ja –usalduse soodustamine;
- Tugigrupid ja pereteraapia.

# Kasutatud kirjandus

- **Banks, K., Bevan, A.** (2014). Predictors for somatic symptoms in children. *Nursing children and young people*, Vol. 26 (1), 16–20.
- **Berntsson, L.T., Ringsberg, K.C.** (2014). Health and relationships with leisure time activities in Swedish children aged 2–17 years. *Scand J Caring Sci*, 28: 552–563.
- **Blisett, J., Haycraft, E., Farrow, C.** (2010). Inducing preschool children's emotional eating: relations with parental feeding practices. *The American Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 92 (2), 359–365.
- **Bulechek, G.M., Butcher, H.K., Dochterman, J.M., Wagner, C.M.** (2013). *Nursing Interventions Classification (NIC)*. Oxford: Elsevier Global Rights.
- **Caldwell, B.A., Redeker, N.S.** (2015). Maternal stress and psychological status and sleep in minority preschool children. *Public Health Nurs*, Mar-Apr, 32(2):101–111. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4143474/> (01.11.2016).
- **Carpenito, L.J.** (2013). *Handbook of Nursing Diagnosis*. 14 Edition. USA: Lippincot Williams & Wilkins.
- **Farrow, C.V., Haycraft, E., Blisett, J.M.** (2015). Teaching our children when to eat: how parental feeding practices inform the development of emotional eating—a longitudinal experimental design. *The American Journal of Clinical Nutrition*, Vol. 101(5), 908–913.
- **Gruber, R., Carrey, N., Weiss, S. K., Frappier, J. Y., Rourke, L., Brouillette, R. T., Wise M. S.** (2014). Position Statement on Pediatric Sleep for Psychiatrists. *J Can Acad Child Adolesc Psychiatry*, 23(3): 174–195.

- **Gunnarsdottir, H., Bjereld, Y., Hensing, G., Petzhold, M., Povlsen, L. (2015).** Associations between parent's subjective time pressure and mental health problems among children in the Nordic counties: a population based study. *BCM Public Health*, 15: 353, 1–10.
- **Herdman, T.H. & Kamitsuru, S. (Eds.). (2014).** NANDA International Nursing Diagnoses: Definitions & Classification, 2015–2017. Oxford: Wiley Blackwell.
- **Jansen, P.W, Roza, S.J., Jaddoe, V.W.V., Mackenbach, J.D., Raat, H., Hofman, A., Verhulst, F.C., Tiemeier, H. (2012).** Children's eating behavior, feeding practices of parents and weight problems in early childhood: results from the population-based Generation R Study. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 9: 130, 1–11
- **Kleinberg, A., Olenko, M. (2013).** Väikelaste vaimne tervis. *Perearst*, 01, 23–24.
- **Muug, K. (2013).** Toitumisharjumiste kujunemine lastel. *Perearst*, 05, 20–22.
- **Norfolk, S., Wootton, J. (2012).** Nocturnal enuresis in children. *Nursing Standard /RCN Publishing*, Vol. 27(10), 49–56.
- **Taylor, C.M., Wernimont, S.M., Northstone, K., Emmett, P.M. (2015).** Picky/fussy eating in children: Review of definitions, assessment, prevalence and dietary intakes. *Appetite*, 95 (12), p349–359.
- **Vanaelst, B., De Vriendt, T., Ahrens, W., Bammann, K., Hadjigeorgiou, C., Konstabel, K., Lissner, L., Michels, N., Molnar, D., Moreno, L. A., Reisch, L., Siani, A., Sioen, I., De Henauw, S. (2012).** Prevalence of psychosomatic and emotional symptoms in European school-aged children and its relationship with childhood adversities: results from the IDEFICS study. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 21: 253–265.

Tänan!

